

graag een aantal zaken uit de repliek van Meijers weerlegt. Een reactie van Meijers zou vervolgens ook weer op z'n plaats zijn. Maar de redactie laat het hier voorlopig bij en verwijst de lezer verder naar de websites van beide auteurs. De discussie illustreert in elk geval dat een open maar kritische houding ten aanzien van aanpakken in het onderwijs onverminderd noodzakelijk blijft.

LOB: naar een dialogische reflectie

Als gedrag enkel op een objectieve manier gemeten kan worden, dan kan ruim de helft van al het sociaalwetenschappelijk onderzoek van de laatste honderd jaar de prullenbak in. Natuurlijk kunnen meningen, attitudes en opvattingen op een objectieve manier gemeten worden. En daarbij is het al heel lang bekend dat de opvattingen die mensen hebben, sterk samenhangen met hun feitelijke gedrag (en dat vaak ook voorspellen). Juist om deze reden wordt al decennia-lang veel geïnvesteerd in onderzoek naar opvattingen en meningen.

Tegenover Luken's tweede argument zou ik graag het volgende zetten. Ons onderzoek laat inderdaad geen conclusies toe over de vraag of de door ons bepleite onderwijsvernieuwingen ook op de lange termijn een positief effect hebben op de ontwikkeling van loopbaancompetenties. Daarvoor is longitudinaal onderzoek nodig en daarmee zijn we nog bezig. Ons onderzoek laat echter wel heel duidelijk zien dat specifieke kenmerken van de leeromgeving positief samenhangen met de ontwikkeling en het gebruik van loopbaancompetenties. Het geeft dus wel degelijk uitsluitsel over de ontwikkeling van loopbaancompetenties in het hier-en-nu. En daarom is het ook alleszins verdedigbaar om te pleiten voor het inrichten van loopbaangerichte leeromgevingen in het onderwijs. Dit te meer omdat er totaal geen bewijs is – zoals Luken toegeeft – en ook niet aannemelijk gemaakt kan worden dat een dergelijke leeromgeving op de lange(re) termijn negatieve effecten heeft.

De stelling dat uit onze publicaties zou blijken dat loopbaanreflectie altijd negatief bijdraagt aan studiemotivatie, arbeidsidentiteit en drop out, is onwaar. Onze onderzoeksresultaten laten zien dat er soms sprake is van een positieve en soms van een negatieve relatie. Het lijkt er sterk op dat loopbaanreflectie positieve effecten heeft wanneer er sprake is van een werkelijk krachtige loopbaanleeromgeving. Dat wil zeggen van een omgeving die (a) praktijkgestuurd leren mogelijk maakt, (b) leerlingen in staat stelt tot een dialoog waarin een relatie wordt gelegd tussen de ervaringen in het praktijkgestuurde leren en hun loopbaan en (c) leerlingen een toenemende medezeggenschap geeft over hun

eigen studieloopbaan. Vooral de dialoog blijkt essentieel. Daarom ook dat onze conclusie telkens weer is dat reflectie vooral een dialogische reflectie moet zijn. Een punt waar Luken verder niet op in gaat. Recent door ons verricht onderzoek naar de effecten van een training voor vmbo-docenten in het voeren van een loopbaandialoog laat ondubbelzinnig zien dat reflectie in de vorm van een dialoog positief bijdraagt aan de ontwikkeling van loopbaancompetenties (inclusief de loopbaanreflectie).

Luken stelt dat hij perspectieven schetst voor een effectievere (studie) loopbaanbegeleiding. Effectiever in vergelijking tot wat? Luken laat op geen enkele manier zien dat de door ons voorgestelde begeleiding niet of weinig effectief is. Hij laat evenmin zien dat zijn opvatting van begeleiding wél effectief is. En over bewijslast gesproken, wij hebben al vaak bewijs geleverd en wij blijven dat voortdurend doen door nieuw (ook longitudinaal) onderzoek te starten én te publiceren in wetenschappelijke en vaktijdschriften. De afgelopen jaren hebben wij Luken ettelijke malen uitgenodigd om samen met ons onderzoek op te zetten en uit te voeren naar mogelijke negatieve effecten van loopbaanreflectie. Hij is tot nu toe niet op deze uitnodiging ingegaan. ■